

CZU: 616.4(092)(478)

PANTEONUL ONOAREI:

ÎN MEMORIAM ZINAIDA ANESTIADI (1938-2017)

Iulianna LUPAȘCO, Daniela LUPAȘCO,

Laboratorul de gastroenterologie,

USMF Nicolae Testemițanu

Zinaida Anestiadi – doctor habilitat în științe medicale, profesor univesitar al USMF Nicolae Testemițanu, Om Emerit al Republicii Moldova, deținătoare a

Medaliei de Stat Nicolae Testemițanu, a Medaliei Dimitrie Cantemir, Cavaler al Ordinului Gloria Muncii, membru al Academiei de Științe din New York – a plecat din viață: pe cer s-a aprins o nouă stea.

În satul Sărătenii Vechi, raionul Telenești, pe data de 1 septembrie 1938 s-a născut o fetiță care a fost numită Zinaida. În 1952 a absolvit cu mențiune școala de 7 ani din Strătenii Vechi, în 1955 – școala medie din Orhei. Fiind o studentă deosebită, cu o gândire logică și orientare spre specialitatea clinică, în 1961 a absolvit cu mențiune Facultatea Medicină a Institutului de Stat de Medicină din orașul Chișinău.

În 1956 s-a căsătorit cu doctorul în medicină Vasile Anestiadi. Frumoasa doamnă de la Sărătenii Vechi, cu 10 ani mai tânără decât soțul, l-a cucerit pe conferențiarul Vasile Anestiadi încă din tinerețe. Reîntâlnind-o la Facultatea Medicină, el și-a adus aminte de acea fetiță din copilărie cu care se juca în ogradă, fiind prieteni buni cu părinții ei. Flacăra dragostei s-a aprins când Zinaida era studentă la anul II și Vasile Anestiadi a cerut-o în căsătorie. Această pereche deosebită a trăit împreună mai mult de jumătate de secol [2].

După ce a absolvit studiile superioare, Zinaida Anestiadi a urmat specializarea în domeniul endocrinologiei la Harkov, Moscova, Leningrad și Kiev. După finalizarea studiilor, din 1961 și-a început activitatea clinică în Spitalul Clinic Republican în calitate de medic-endocrinolog, unde a reușit să se manifeste nu numai ca un specialist capabil, ci și ca un bun organizator. În anul 1964, conform ordinului Ministerului Sănătății, a fost înființată secția de endocrinologie cu 45 de paturi și Zinaida Anestiadi a devenit șef al secției grație capacităților ei deosebite,

fiind practic fondatorul secției, activând în această funcție până în 1977 [3].

În anul 1965, secția de endocrinologie s-a lărgit cu 15 paturi, inclusiv 10 paturi pentru tratament cu iod radioactiv. Totodată, în acest an a fost creată Societatea Medicilor-Endocrinologi din Republica Moldova, primul ei președinte fiind conferențiarul Coșciug, cu care Zinaida Anestiadi a colaborat fructuos până în anul 1974, când a preluat postul de președinte.

În anii 1966–1969, Z. Anestiadi a fost doctorandă la Catedra Fiziologie a Omului și a Animalelor din cadrul Universității de Stat din Moldova. Concomitent cu activitatea sa științifică și-a prelungit munca de zi cu zi în clinică. Anume în acea perioadă și-a luat startul serviciul endocrinologic din republică, atunci când această femeie fragilă, împreună cu colaboratorii (V. Dumbrava etc.), au aplicat primele metode de diagnostic în domeniul endocrinologiei, au cercetat metode de diagnostic și tratament cu iod radioactiv, performante pe atunci. În anul 1969, Zinaida Anestiadi a susținut prima teză de doctor în științe medicale cu tema *Динамика СБИ и БЭИ крови при лечении больных диффузным токсическим зобом I¹³¹ на фоне «поддерживающих доз мерказолила»*.

Lucrul de zi cu zi al Zinaidei Anestiadi dedicat pacienților nu s-a redus doar la clinică și știință, ea a fost pilonul actelor normative în domeniul endocrinologiei pe teritoriul Moldovei. În anul 1974 l-a înlocuit pe Gr. Silchis în postul de endocrinolog principal al Ministerului Sănătății, își îndeplinea funcția cu mare responsabilitate, lucrând cu un volum enorm de acte, uitând de somn și zile de odihnă.

În 1977, Spitalul Clinic Republican a trecut în edificiu nou, iar secția de endocrinologie a fost extinsă până la 85 de paturi, cu subsecție separată de radiologie cu 7 paturi.

Pasul următor a fost crearea Catedrei *Endocrinologie* în anul 1978 sub conducerea doctorului în științe medicale Zinaida Anestiadi. Primii colaboratori ai catedrei au fost: N. Migali, V. Rusnak, L. Alexeev, toți fiind doctoranzi ai Institutului de Endocrinologie din Moscova, fosta URSS [1]. Lucrul efectuat la catedră a crescut în volum (se adaugă activitatea didactică și organizatorică), douăzeci și patru de ore în zi erau insuficiente.

Profesorul Z. Anestiadi a condus Catedra *Endocrinologie* până în anul 2009, când a fost creată clinica de endocrinologie, în fruntea căreia a fost numită Zinaida Anestiadi, iar șef al catedrei a devenit doctorul în științe medicale, conferențiarul universitar Lorina Vudu.

Zinaida Anestiadi s-a manifestat ca o persoană puternică, cu un caracter neobișnuit, care îi permitea să comunice cu înțelepciune cu multe personalități. Ea întreținea contactele vechi din perioada formării sale ca specialist-endocrinolog și a prelungit cercetările științifice sub conducerea endocrinologului-diabetologului principal al Ucrainei, academicianului Academiei Naționale și al Academiei Naționale de Științe Medicale din Ucraina; academicianului Academiei de Științe Medicale a URSS, Omului Emerit în știință și tehnologie din Ucraina, laureat al Premiului de Stat al URSS; academicianului Academiei de Științe din Rusia, doctorului în științe medicale, profesorului A.S. Efimov. Această colaborare fructuoasă a dus la dezvoltarea unei baze științifice pentru studierea patogenzei și direcțiilor noi în diagnosticul și tratamentul diabetului zaharat. O atenție deosebită a fost acordată studierii mecanismelor de dezvoltare a complicațiilor diabetice.

În anul 1981, Zinaida Anestiadi a susținut la Kiev teza de doctor habilitat cu tema *Роль возрастного фактора в распространении сахарного диабета и его влияние на регресс патологического процесса*. Este de menționat că a fost printre primii reprezentanți din Moldova care au susținut cu brio teza în cadrul Centrului Specializat de Endocrinolo-

gie din Ucraina. Aceste studii științifice au abordat o viziune nouă în înțelegerea diabetului zaharat și au stabilit criteriile de tratament bazate pe stadiile inițiale, în diferite perioade de vârstă, și criteriile de apreciere a remisiunilor, concepții care până în ziua de azi rămân reale în combaterea diabetului zaharat.

În 1984, doctorul habilitat în științe medicale Zinaida Anestiadi a devenit profesor universitar. Universitatea de Medicină a apreciat capacitățile ei excelente și i-a încredințat un volum mai mare de muncă, pe care a reușit să-l efectueze. Z. Anestiadi s-a afirmat drept un bun profesionist în medicina internă, conducând Catedra *Medicină Internă și Endocrinologie* în anii 1988-1993 a Facultății *Pediatrie*. Printre rezultatele științifice fundamentale, o apreciere înaltă au obținut: demonstrarea efectului maximal al radioterapiei în prevenirea complicațiilor – criza tireotoxică și hipotiroidia, care poate fi obținut prin atingerea prealabilă a eutiroidiei cu preparate anti-tiroidiene și prin utilizarea concomitentă a dozelor "mici" de mercazolil cu ¹³¹I; stabilirea particularităților de diagnostic și de tratament în stadiile diabetului zaharat în funcție de vârstă, a modificărilor secreției de insulină; caracterul acțiunii factorilor antiinsulinici de origine hormonală și lipidică și sensibilității către insulină; elucidarea mecanismelor scăderii toleranței la glucoză odată cu vârsta, ca urmare a modificării reglării proceselor metabolice, scăderii efectului metabolic al insulinei, dezvoltării hiperinsulinismului compensator, epuizării funcției b-celulelor; elaborarea algoritmului de tratament al formelor inițiale ale diabetului [5].

Câte lucruri poate realiza o personalitate! De exemplu: elaborarea Programului Național de combatere a diabetului zaharat în Republica Moldova *MoldDiab*, aprobat de guvern pentru anii 1998-2001, 2001-2006 și 2006-2010, și Programului Național de eradicare a maladiilor iododeficitare ale glandei tiroide în Republica Moldova, aprobat de guvern pentru anii 2001-2005, 2006-2010. Pe parcursul activității sale la Ministerul Sănătății, au fost elaborate următoarele protocoale clinice naționale în anul 2008: *Hipotiroidia. Protocol clinic national, PCN-34*; *Tireotoxicoza. Protocol clinic national, PCN-15*; *Diabetul zaharat necomplicat. Protocol clinic national, PCN-33*.

În 1992, profesorul Z. Anestiadi a devenit membru al prezidiului Societății Endocrinologilor din Rusia; în 1993 – președinte al Consiliului Științific Specializat *Medicina Internă* al USMF *Nicolae Testemițanu*. Pe parcursul activității sale în această funcție, a ajutat mai multe persoane să se realizeze în știință, obținând grade de doctor în științe medicale sau doctor habilitat de științe medicale.

În anul 1994, Zinaida Anestiadi a devenit membru al Academiei de Științe Medicale din New York, SUA.

Viața unui medic este plină de idei bazate pe practică, astfel Z. Anestiadi a publicat peste 200 de lucrări științifice în domeniul de studiu, a înaripat și a inspirat cu geniul său viitorii savanți. Sub conducerea sa au fost susținute mai multe teze de doctor și de doctor habilitat în științe medicale: *Диагностическое и прогностическое значение исследования обмена серотонина у больных различными формами сахарного диабета*, anul 1982, teza de doctor în științe medicale a lui Alexei Sofroni; *Interrelațiile diabetului zaharat și hipertensiunii arteriale*, anul 1993, teza de doctor în științe medicale a lui Vasile Fedas; *Большие и множественные дуоденальные язвы*, anul 1993, teza de doctor în medicină a lui Alexandru Babin; *Reabilitarea bolnavilor cu gușă difuză toxică după radioiodoterapie*, anul 1994, teză de doctor în științe medicale a lui Gheorghe Caradja; *Particularitățile clinice și hormonal-imunologice în evoluția și tratamentul bolii ulceroase a stomacului și duodenului la femei*, anul 1996, teza de doctor în științe medicale a Mariei Rusu, sub conducerea comună cu profesorul universitar Constantin Babiuc; *Tiroidita autoimună primar depistată (aspecte clinice, hormonale, imune și opțiuni terapeutice)*, anul 1997, teza de doctor în științe medicale a Lorinei Vudu; *Interrelația funcției exo- și endocrine a pancreasului cu hepatita cronică*, anul 2000, teza de doctor în științe medicale a Lulianei Lupașco; *Psoriazis la copii: studiu clinic, imunologic, hormonal, tratamentul*, anul 2000, teza de doctor în științe medicale a lui Vladislav Gogu, sub conducerea comună cu profesorul universitar Gheorghe Mușet; *Particularitățile clinico-imunologice și hormonale ale artritei reumatoide în perioada de debut*, anul 2002, teza de doctor în științe medicale a Svetlanei Agachi, sub conducerea comună cu profesorul universitar Liliana Groppa; *Tratamentul chirurgical al maladiilor hiperplastice benigne ale glandei tiroide, asociate cu schimbări autoimune în țesutul tiroidian*, anul 2006, teza de doctor în medicină a lui Oleg Dubinin; *Particularitățile clinice, hormonal-metabolice și opțiuni de tratament al diabetului zaharat primar depistat la maturi cu vârsta de 30–45 ani*, anul 2008, teza de doctor în științe medicale a Zinaidei Alexa; *Aspecte clinico-patogenetice și opțiuni de tratament al tireotoxicozei la pacienții cu gușă toxică difuză primar depistată*, anul 2010, teza de doctor în științe medicale a lui Dumitru Harea [6].

În toată perioada activității sale, Z Anestiadi a împărtășit din cunoștințele-i profunde și din vasta-i experiență discipolilor săi, reușind astfel să creeze

o școală națională de endocrinologie, în care se pregădesc medici și savanți talentați, ce ne duc faima peste hotarele țării.

Fiind într-o stare de sănătate precară, Zinaida Anestiadi a prelungit totuși activitatea științifică în calitate de consultant științific al tezei de doctor habilitat a discipolei sale Lulianna Lupașco cu tema *Hepatitele cronice virale B și C la adulți (factorii de risc, particularitățile clinico-evolutive, hormonal-metabolice, imunologice și optimizarea metodelor de tratament)*, care a fost susținută în iunie 2017 și a devenit ultima teză sub conducerea talentului și energiei marelui savant.

Pe parcursul activității sale științifice, Z. Anestiadi a devenit consultant științific, participând în cercetări științifice la intersecție cu diferite domenii ale medicinei interne:

- **cu gastroenterologia:** *Bolile cronice difuze ale ficatului și diabetul zaharat (explorări clinice, de laborator și instrumentale)*, teza de doctor habilitat în științe medicale, anul 1993, Vlada-Tatiana Dumbrava (în calitate de consultant științific); *Hepatita cronică C și funcția glandei tiroide*, anul 2004, Mukhtar Abdul-elah Saeid Al-Shargabi, conducător – profesorul universitar Vlada-Tatiana Dumbrava;

- **cu oftalmologia:** *Diagnosticul și tratamentul patologiei oculare la copiii cu diabet zaharat*, anul 2005, Corina Magdei, conducător – profesorul universitar Valeriu Cușnir;

- **cu obstetrica și ginecologia (la femei gravide):** *Screeningul, profilaxia și tratamentul hipotiroidismului în sarcină*, anul 2007, Vera Dorogoi, conducător – profesorul cercetător Ludmila Ețco;

- **cu cardiologia și reumatologia:** *Artrita reumatoidă la bărbați: aspecte clinico-evolutive și paraclinice*, anul 2007, Laura Vremiș, conducător – profesorul universitar Liliana Groppa; *Prognosticul pacienților cu sindrom coronarian acut fără supradenivelarea segmentului ST, asociat cu diabetul zaharat tip 2 la supraviețuirea de durată*, anul 2008, Veronica Țurcanu, conducător – profesorul universitar Aurel Grosu; *Aspectele clinice și particularitățile evoluției fibrilației atriale în hiperfuncția glandei tiroide*, anul 2009, Cristina Gratii, conducător – profesorul universitar Aurel Grosu; *Particularitățile afectării aparatului locomotor la pacienții cu diabet zaharat tip 2*, anul 2011, Lia Chișlari, conducător științific – profesorul universitar Liliana Groppa; *Infarctul miocardic acut și tulburările glicemice: aspecte clinico-hemodinamice, evolutive, prognostice și fiziopatologice*, anul 2014, teza de doctor habilitat în medicină a Liliei David, consultant științific – profesorul universitar Aurel Grosu;

- **cu pulmonologia:** *Particularitățile clinico-evolutive ale pneumoniilor la bolnavii cu diabet zaharat*, anul 2008, Cornelia Talmaci, conducător – profesorul universitar Sergiu Matcovschi;

- **cu nefrologia:** *Particularitățile de diagnostic și tratament al pielonefritei acute la pacienții cu diabet zaharat*, anul 2012, teza de doctor în medicină a lui Eduard Pleșca, conducător – profesorul universitar Adrian Tănase.

Astăzi nu există vreun specialist, în Alma Mater sau în alte instituții medicale, care nu ar cunoaște această personalitate. Conform datelor CNAA din Republica Moldova, legături științifice din anul 2004 au avut: doctorul habilitat, profesorul universitar de la USMF Vlada-Tatiana Dumbrava (12 teze); doctorul habilitat, profesorul universitar de la IMSPIC Aurel Grosu (5 teze); doctorul habilitat, profesorul universitar de la USMF Ion Țibîrnă (10 teze); doctorul habilitat, profesorul universitar de la USMF Sergiu Matcovschi (8 teze); doctorul, profesorul universitar de la USMF Constantin Babiuc (17 teze); doctorul habilitat, profesorul universitar de la USMF Valeriu Revenco (6 teze); doctorul habilitat, profesorul universitar de la USMF Liliana Groppa (4 teze); doctorul habilitat, profesorul universitar de la IMSP Institutul de Ftiziopneumologie Chiril Draganiuc Victor Botnaru (9 teze); doctorul habilitat, profesorul cercetător de la IMSP Institutul de Ftiziopneumologie Chiril Draganiuc Constantin lavorschi (7 teze); doctorul habilitat, profesorul cercetător Alexandru Carauș (5 teze); doctorul habilitat, profesorul universitar de la USMF Ion Butorov (8 teze); doctorul habilitat, conferențiarul universitar Liviu Grib (3 teze); doctorul habilitat, profesorul cercetător de la IMSP Institutul de Ftiziopneumologie Chiril Draganiuc Serghei Ghindă (3 teze); doctorul habilitat, profesorul cercetător de la aceeași instituție Dumitru Sain (5 teze); doctorul habilitat, profesorul universitar de la USMF Valeriu Istrati (3 teze) [4].

În ultimii 39 de ani de activitate didactică a Zinaidei Anestiadi au fost în premieră elaborate curriculumul specialității de endocrinologie, indicațiile metodice pentru lecții practice în domeniu, cursurile pentru pregătirea studenților Facultăților *Medicină Generală și Pediatrie în Endocrinologie*. A fost efectuată traducerea și redactarea manualului *Endocrinologie* în limba română, au fost pregătite și editate două manuale, unul din care în limba engleză. Profesorul Zinaida Anestiadi, savant de o erudiție excepțională, a citit prelegeri în patru limbi. Circa 20.000 de studenți au auzit cursurile sale de endocrinologie. Medicii cărora Z. Anestiadi le-a predat cursuri de performanță continuă sunt adânc impresionați de cunoștințele profunde, de maniera de prezentare a materialului și păstrează până acum conspectele prelegerilor în specialitatea de endocrinologie.

Republica Moldova

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

DECRET Nr. 1004
din 11.05.1999Privind conferirea de distincții de stat
unor cadre didactice universitare

Publicat : 13.05.1999 în Monitorul Oficial Nr. 048 art Nr : 228

Titlul onorific "Om Emerit" următorilor:

ANESTIADI Zinaida - șef de catedră la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu"

BUȘAN Mihail - șef de catedră la Universitatea Liberă Internațională din Moldova.

PREȘEDINTELE
REPUBLICII MOLDOVA Petru LUCINSCHI
Chișinău, 11 mai 1999.
Nr. 1004-II.

Pe parcursul perioadei lungi de activitate clinică de aproximativ 55 de ani, profesorul Zinaida Anestiadi a consultat și a tratat mii de pacienți cu patologii endocrine, ușa cabinetului său fiind deschisă permanent pentru cei suferinzi.

Astăzi, Clinica de Endocrinologie reprezintă centrul metodic și organizatoric al serviciului endocrinologic din Republica Moldova, realizează cercetări științifice în probleme actuale ale endocrinologiei, efectuează instruirea postuniversitară a medicilor, aici activează *Școala diabetului* – toate aceste realizări au fost inițiate de profesorul Zinaida Anestiadi.

De-a lungul vieții sale, Zinaida Anestiadi a fost decorată cu medalii și titluri onorifice ale statului, printre care:

- pentru activitatea sa remarcabilă, în anul 1999 i-a fost conferit titlul de **Om Emerit al Republicii Moldova**, conform Decretului nr. 1004 din 11.05.1999, semnat de Președintele Republicii Moldova Petru Lucinschi [7];

- în anul 2004, prin Decretul nr. 1765 din 06.04.2004, ca semn de înaltă prețuire a meritelor deosebite în dezvoltarea ocrotirii sănătății, pentru contribuție substanțială la pregătirea specialiștilor de înaltă calificare și activitate organizatorică și metodică-științifică prodigioasă, i-a fost conferită **Medalia „Nicolae Testemițanu”** de către Președintele Republicii Moldova Vladimir Voronin [8].

- în anul 2008, profesorul universitar Zianida Anestiadi a devenit **membru de onoare al AȘM** [9];

- în același an, conform Hotărârii nr. 169 din 21 august al Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei, i-a fost conferită **Medalia „Dimitrie Cantemir”** pentru aportul în dezvoltarea științei și practicii în domeniul endocrinologiei, pregătirea cadrelor de înaltă calificare, precum și cu prilejul jubileului de 70 de ani din ziua nașterii [9];

• în anul 2014, prin decret al președintelui Republicii Moldova, în calitate de semn de înaltă apreciere a meritelor deosebite față de stat, pentru muncă îndelungată și prodigioasă în domeniile respective de activitate și pentru înaltă măiestrie profesională, i-a fost conferită distincția de stat a Republicii Moldova **Ordinul „Gloria Muncii”**, la 21 noiembrie 2014, de către Președintele Republicii Moldova Nicolae Timofti [10].

Zinaida Anestiadi s-a stins din viață la 27 septembrie 2017, la vârsta de 79 de ani.

Noi trăim atât cât trăiesc faptele noastre săvârșite. **Zinaida Anestiadi va trăi veșnic...**

Bibliografie

1. Colesnic Iurie, Gherman Victor. *Femei din Moldova: enciclopedie*. 2000, Editura Museum, p. 23-24.
2. Duca Gheorghe. *O viață consacrată științei și umanității (Vasile Anestiadi – 80 ani)*, 2008. http://asm.md/index.php?go=noutati_detalii&n=958&new_language=0
3. <http://endocrinologie.md/ro/main/textpages>
4. <http://www.cnaa.md/person/1767/>
5. https://ro.wikipedia.org/wiki/Zinaida_Anestiadi
6. <http://search.libuniv.md>
7. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=322850>
8. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=289084>
9. <http://www.akademos.asm.md/files/Academos%204%202008%2036%20Noi%20membri%20de%20onoare%20ai%20A%C5%9EM.pdf>
10. <http://www.presedinte.md/rom/presa/presedintele-republicii-moldova-nicolae-timofti-a-acordat-distinctii-de-stat-unui-grup-de-cetateni-95236>

Iulianna Lupașco,

dr. șt. med., conferențiar cercetător,
Laboratorul de gastroenterologie,
USMF Nicolae Testemițanu,

tel.: 079438946,

e-mail: labgastroenterologie@usmf.md